

Granes per a l'arqueologia

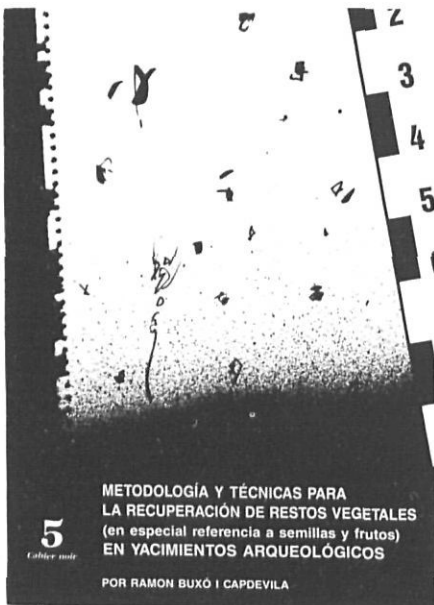
BUXÓ I CAPDEVILA, Ramon.
Metodología y técnicas para la recuperación de restos vegetales (en especial referencia a semillas y frutos) en yacimientos arqueológicos.
 Cahier Noir, núm. 5, 63 p.
 Girona, 1990

Quan a mitjan dels anys 70 començaren a introduir-se de manera tímida diversos mètodes procedents d'altres ciències a l'arqueologia catalana, molts pensàvem que la seva integració definitiva era ineludible i fins i tot cosa de poc temps. Actualment però, si bé la incorporació de la palinologia, l'antracologia, la carpologia, l'estudi dels rosegadors, ... en qualsevol treball arqueològic hauria de ser ja corrent i obligatòria, la realitat catalana n'està lluny, i en molts casos tan sols hi compleixen la funció de mers apèndixs, resultat, a vegades, de mostreigs metodològicament poc adequats practicats pels propis arqueòlegs responsables dels jaciments. Lamentablement, aquesta situació no és conseqüència de la falta d'investigadors formats en aquestes disciplines, sinó de la inexistència de laboratoris especialitzats. De fet però, aquesta mancança no hauria d'estranyar-nos si analitzem la situació de l'arqueologia al nostre país, basada en bona mesura en arqueòlegs no professionals (professional en el sentit de dedicació laboral, no pel que fa a la metodologia i resultats dels treballs).

Dins d'aquesta problemàtica vigent, el número 5 de Cahier Noir, revista editada per l'Ajuntament de Girona i promoguda pel C.R.P.E.S., ve a omplir un buit important. Ramon Buxó, amb el títol «Metodología y técnicas para la recuperación de restos vegetales (en especial referencia a semillas y frutos) en yacimientos arqueológicos», ens presenta una visió sobre l'estat actual de la investi-

gació i els coneixements en un d'aquests camps auxiliars de l'arqueologia, la carpologia, alhora que ens descriu de manera ben estructurada i concisa les pautes metodològiques i les tècniques bàsiques a seguir en els treballs de recuperació i tractament de les restes vegetals que han subsistit en els contextos arqueològics. La seva experiència arqueològica en aquest camp, acompanyada de treballs d'experimentació i observació etnològica, li permet descriure'ns de manera entenedora els diferents processos implicats en el tractament d'aquestes restes. Sens dubte però, només si les restes vegetals són estudiades de manera adequada podrem respondre a preguntes tals com: per què varen arribar al jaciment arqueològic?, quina era la finalitat de les modificacions que es varen produir sobre elles?, quin era el paper que jugaven dins l'economia prehistòrica?,... A més a més, són també una eina indispensable a l'hora de la reconstrucció de la vegetació al voltant del jaciment. Així, seguint les pautes que se'ns marquen en aquesta obra, podrem inferir en l'anàlisi de les diverses relacions que es donen en el procés d'explotació de l'entorn per part de l'home prehistòric.

El treball es presenta estructurat en quatre parts. La primera està dedicada a descriure les formes de preparació de les restes vegetals per a poder-les destinar al consum humà. En la segona s'analitzen els factors que possibiliten la conservació d'aquestes restes i que fan possible que hagin arribat fins a nosaltres. En la tercera es descriuen els diferents

mètodes per a la seva recuperació en els jaciments arqueològics i els avantatges i inconvenients de l'aplicació de cada un d'ells. En el darrer capítol de la revista s'exposa la metodologia de l'anàlisi de les llavors i fruits.

La revista inclou també, sota la forma d'apèndix, una relació de totes les dades paleocarpològiques disponibles actualment a la Península Ibèrica. La distribució geogràfica dels jaciments arqueològics amb estudis arqueobotànics no és uniforme ni representatiu de l'evolució de l'agricultura i la recol·lecció, sinó que més aviat aquesta distribució és un reflex de la història de la investigació. Les concentracions de dades d'anàlisis carpològiques responen a les zones d'activitat dels diversos investigadors, agrupant-se principalment en tres zones de la Mediterrània, Barcelona-Girona, València-Alacant i Múrcia-Granada-Almeria. Cronològicament responen als períodes d'activitat dels principals investigadors: a mitjan dels anys 60, primera meitat dels 70 i segona meitat de la dècada dels 80.

Es tracta d'una obra funcional en la qual l'autor comenta i opina, seguint una línia concreta d'investigació, sobre els diferents resultats que podem obtenir d'aquestes anàlisis, evitant d'aquesta manera que l'obra es converteixi en un simple manual per a la recollida i estudi de granes i llavors.

Aquesta publicació ve a fer novament palesa la necessitat que qual-sevol treball arqueològic inclogui estudis disciplinaris, com una part integrant de la mateixa ciència arqueològica, i que es deixi enrera la consideració de «ciències auxiliars» per als estudis de carpologia, antracologia o palinologia.

La paleocarpologia resulta d'un notable interès per al treball arqueològic i aquesta obra de Ramon Buxó, sens dubte, representa una contribució important a la seva difusió i correcta aplicació.

Gabriel Alcalde i Gurt

Una pedrera més que una construcció

MUNDET I GIFRE, Josep M.
La primera guerra carlina a Catalunya.
Història militar i política,
Publicacions de l'Abadia de Montserrat,
1990, 489 p.

A la darrereria de 1927, dos anys després de la publicació de *Silèn* —primera novel·la de la trilogia protagonitzada per Tomàs de Bajalta, on s'aconsegueix de captar molt millor que no pas a l'obra d'alguns historiadors o, posem per cas, a la de Josep Pla, la raó de ser del carlisme—, el polític i literat Pere Corominas va pronunciar una conferència a Barcelona amb el títol d'«Estudis carlins». «Cinquanta anys després d'haver-se acabat la darrera guerra carlina (...) —deia Corominas—, l'estudi de les tres guerres que foren la nostra gran epopeia en el dinovè segle, s'ha de renovar». Fins aquell moment només es comptava amb estudis parcials o bé amb d'altres molt documentats però amb poca explicació —«una pedrera més que una construc-

ció»—, i, per tant, concloïa Corominas, l'estudi seriós «d'aqueixa gran epopeia nostra» no es podia endarrerir més. Unes quatre dècades més tard, l'historiador Josep Benet publicava un article a *Serra d'Or* sobre aquesta mateixa qüestió, on, després de referir-se a la conferència de Corominas, posava de manifest que en aquell moment s'estava si fa no fa allà mateix. Al cap de vint anys més, el 1989, el balanç de Benet seguia essent negatiu —«poc han millorat els estudis carlins a Catalunya», escrivia—, però, en canvi, manifestava una notable esperança en l'esdevenidor.

Certament, l'any passat i l'actual han presenciat a Catalunya l'aparició de llibres com Ramon Cabrera, a l'exili (1989), de Conxa Rodríguez, *La primera guerra carlina a Catalunya. Història militar i política* (1990), de Josep M. Mundet, o *El carlisme sota la Restauració. El partit carlí a la província de Tarragona (1885-1907)* (1990), de Joan Prats i Salas, a part de nombrosos articles, de la bona síntesi que del fenomen carlí fa Josep Fontana al volum cinquè de la *Història de Catalunya* dirigida per Pierre Vilar, i de la traducció d'alguna obra interessant sobre el tema, com *Workers and the Right in Spain 1900-1936* (1985) de Colin M. Winston. D'altra banda, en un futur més o menys immediat, sortiran al carrer les actes del seminari que va tenir lloc a Girona el 1988 amb el títol

Carlisme i moviments absolutistes a l'Europa de la primera meitat del s. XIX, i segurament les d'un altre seminari, celebrat a Solsona el 1990, El carlisme i la seva base social, a més d'un dossier sobre el carlisme entre 1876 i 1975 al primer número de 1991 de la *Revista de Girona*. Així mateix, cal esperar l'aparició dels resultats de les recerques en curs, tals com les de Manuel Lladonosa i Pere Anguera sobre la primera guerra carlina a la zona de Lleida i a les terres catalanes meridionals respectivament, o la de Lluís Ferran Toledano sobre la tercera carlinada.

Si deixem de banda, no obstant, el futur i ens concentrem en el present, els estudis sobre el carlisme a Catalunya poden ser al·ludits amb paraules semblants a les de Corominas el 1927, tot existint comptadíssimes aportacions remarcables, circumstància força paral·lela a la de la resta de l'Estat espanyol. Si bé es veritat que a l'actualitat sabem moltes més coses sobre les guerres carlines, no tantes ja sobre els períodes no bèl·lics o pre-bèl·lics, l'avenç ha estat ben poc perceptible pel que fa a la comprensió del carlisme. Amb notables però escasses excepcions (Josep Fontana o Jaume Torras a Catalunya, Jesús Millán al País Valencià, i Julio Aróstegui, Ramón del Río o, entre algun altre, Martin Blinkhorn), les investigacions o síntesis sobre el carlisme no han comportat una millor entesa del fenomen, tot constituint, doncs, encara, dit amb paraules de Corominas, «una pedrera més que una construcció».

Aquesta és, sens dubte, la més encertada definició que pot fer-se d'un dels llibres apareguts aquest any a Catalunya, *La primera guerra carlina a Catalunya*. Història militar i política de Josep M. Mundet i Gifre. El subtítol del llibre podria definir el contingut: es tracta d'una narració, cronològicament ordenada, dels aspectes militars i polítics de la primera

carlinada a terres catalanes. En aquest sentit, l'estructura —i l'enfocament— recorda força l'emprada per Melchor Ferrer a la monumental *Historia del Tradicionalismo Español*. He escrit que podria definir el contingut, i no pas que defineix el contingut, per una senzilla raó: si adoptem una visió restringida del que és la política, a la manera de la vella i ja caduca història política, ens trobem sens dubte davant d'una «història política del carlisme», i el mateix podem dir dels aspectes militars, i, doncs, per addició en resulta una «història militar i política». Però, fer una història militar del carlisme, o una història política, és igual, si és que és possible de fer-la així, a seques, no hauria de comportar que únicament se'ns expliqués la tàctica emprada en determinada batalla, els morts i ferits que va provocar o la vida dels generals que dirigien els exèrcits —igualment com la història del carlisme no és la història dels diferents Carles i les seves famílies, com pensava la vella historiografia carlina—, sinó que també hauria de respondre a preguntes tals com: qui lluitava —no només els generals i altres dirigents, sinó sobretot aquells qui foren o podien haver estat «carn de canó»— i sobretot, la qüestió fonamental i alhora més complexa, per què lluitaven? I són precisament aquest tipus de preguntes que el llibre deixa sense resposta, segurament per un problema de plantejament o d'enfocament: són preguntes que el tipus d'història que es volia com a resultat de la investigació no té en consideració. Així, per exemple, un tema nodal com el paper de les transformacions econòmiques en l'explicació de la participació popular a les files carlines únicament és tractada en el text a una nota a peu de pàgina, on, una volta esmentades les tesis que fins al moment present s'han considerat, es conclou simplement: «Són tesis tan difícils de demostrar com de rebatre», tot donant d'aquesta ma-

nera per acabada la discussió.

Malgrat aquests problemes, Josep M. Mundet ha realitzat una feina pacient i valuosa. Amb el seu llibre disposem d'una cronologia documentada de la Primera guerra carlina a Catalunya —potser no tan específica com l'autor presenta i més vinculada al desenvolupament de la guerra a la resta del territori espanyol, sense negar les diferències entre els carlismes peninsulars—, que serà en el futur una obra de consulta ben útil. Conté, al mateix temps, tot un conjunt de dades inèdites i molt interessants. La utilització de documentació que es troba a arxius privats és, en aquest sentit, un dels elements més destacats del llibre, i alhora un dels aspectes més rics de la investigació, com ho mostra a bastament la informació proporcionada per les actes de la Junta de Berga, conservades en una casa particular i que Mundet ha emprat per primera vegada.

Ens trobem, en definitiva, davant d'una obra útil, de consulta, d'una «pedrera», que malauradament dista massa de ser, però, una «construcció».

Jordi Canal i Morell